

Hämeen ELY-keskuksen vuosikertomus 2012

Ylijohtaja Pekka Savolainen: Toiminnallisesti onnistunut vuosi

Ylijohtaja Pekka Savolaisen mukaan kohtuullisen haastavasta, taantuman leimaamasta toimintaympäristöstä huolimatta Hämeen ELY-keskuksen vuosi 2012 oli pääosin toiminnallisesti onnistunut. ELY-keskus panosti kehittämistoiminnassa visionsa mukaisesti Kanta- ja Päijät-Hämeen maakuntien kestävä kasvun edistämiseen. Ympäristöliiketoiminnan ja uusiutuvan energian hyödyntämisen edistäminen olivat siksi keskeisesti esillä.

ELY-keskuksen strategiset työllisyystavoitteet saavutettiin varsin hyvin, vaikka kokonaisuutena Hämeen maakuntien työllisyystilanne heikkenikin merkittävästi vuoden 2012 aikana ja negatiivisen kehityksen ennakoidaan jatkuvan myös kuluvana vuonna. Työllisyysasteelle asetettu 68 prosentin tavoite saavutettiin ja työttömyysasteenkin osalta päästiin hyvin lähelle asetettua tavoitetasoa.

Kuntien maankäytön ohjaaminen on yksi ELY-keskuksen keskeisiä tehtäviä. Onnistunut ja ennakoiva maan-

käytön suunnittelu vaikuttavat ratkaisevasti kuntien kilpailukykyyn muun muassa teollisuuden ja uusien asukkaiden sijoittumisedellytysten osalta. ELY-keskus on kuitenkin huolissaan kuntien kaavoitusresurssien riittävydestä.

Luonnonsuojeluun liittyviä tavoitteita edistettiin mm. toteuttamalla metsien vapaaehtoiseen suojeluun perustuvaa METSO-ohjelmaa. Toiminta etenikin varsin hyvin: METSO-kohteita suojeltiin kaikkiaan 432 ha. Ympäristönsuojelua edistettiin haja-asutuksen jätevesihuollon neuvontahankkeilla ja jatkamalla pohjavesialueilla sijaitsevien vanhojen kaatopaikkojen pohjavesiriskien kartoitusta.

Vesien hoidon toimeenpano eteni hyvässä yhteistyössä mm. Vanajavesikeskuksen ja Vesijärvisäätiön kanssa. Vesistöjen kunnostussuunnitelmia valmistui ennakoitua enemmän, ja kansalaisia aktivoitiin onnistuneesti hoitotyöhön.

Teollisuutta ja energiatuotantoa koskevien ilmansuojelutoimien ansiosta päästöt ovat vähentyneet. – Kuva @ Tekes.

Ympäristölupien valvonta toteutui suunnitellusti

Hämeen ELY-keskuksen valvonnan piiriin kuului vuonna 2012 yhteensä 330 ympäristölupavelvollista laitosta ja toimintaa. Ympäristölupavelvollisten laitosten valvonnassa pääpaino oli edelleen laitosten määräaika- ja vuosiraporttien tarkastamisessa. Valvontasuunnitelman mukaisia määräaikaistarkastuksia tehtiin 68 laitokseen. Tarkastuksia tehtiin myös selvitettyä häiriötilanteita ja laitosten toimintaa koskevia valituksia sekä valvottaessa lupamääräysten noudattamista. Vuonna 2012 tehtiin yhteensä 120

tarkastusta 99 laitokseen, mikä kattaa 30 % lupavelvollisista laitoksista. Tarkastusten ja raportointitietojen perusteella annettiin 40 laitokselle huomautus.

Ympäristölupien valvonnalle asetetut tavoitteet toteutuivat, ja valvontasuunnitelman avulla parannettiin valvonnan suunnitelmallisuutta. Valvontakäytännöt ovat monessa suhteessa kehittyneet, mutta kehitystyötä on kuitenkin tarpeen edelleen jatkaa erityisesti tehostamalla eteläisten ELY-keskusten valvontayhteistyötä.

Rahoituksen kysyntä jatkui vilkkaana

RAHOITUSPÄÄTÖKSET	2010	2011	2012
Työllisyys, yrittäjyys ja osaaminen	51 049 000 €	49 808 000 €	48 897 000 €
Tutkimus- ja kehitystoiminta (Tekes)	18 598 947 €	13 432 916 €	9 915 344 €
Yritysten kehittäminen ja investoinnit	7 798 960 €	7 430 443 €	8 048 409 €
Yritysten toimintaympäristöt	2 721 753 €	2 197 155 €	4 305 021 €
ESR-hankkeet	10 758 076 €	9 746 992 €	8 800 923 €
Maatilojen kehittäminen	13 931 400 €	13 985 519 €	14 925 105 €
Maaseudun kehittäminen	10 985 000 €	8 387 653 €	7 728 153 €
Kalatalous	1 756 252 €	2 087 528 €	1 462 957 €
Ympäristö	3 718 697 €	2 715 055 €	2 976 001 €
YHTEENSÄ	121 318 085 €	109 791 261 €	107 058 913 €

ELY-keskuksen erityistavoitteena vuonna 2012 oli tunnistaa ja tukea merkittävää joukkoa kasvua ja kansainvälistymistä tavoittelevia yrityksiä. Tässä työssä onnistuttiinkin tavoitteiden mukaisesti. Uusien yritysten perustamiselle asettuja tavoitteita ei sen sijaan saavutettu. Tavoitteena oli tukea lähes kuudensadan yrityksen käynnistymistä mm. starttirahoituksella, mutta rahoituksen piiriin saatiin yrityksiä vain runsaat neljäsataa.

Yritystoiminnan kehittämiseen, työllisyyden hoitoon ja ympäristön tilan edistämiseen liittyvä rahoitustoiminta eteni suunnitelmien mukaisesti. Hämeen ELY-keskus myönsi vuonna 2012 rahoitusta näihin tarkoituksiin yhteensä runsaat 107 miljoonaa euroa.

Työllistämismäärärahoja oli käytettävissä aikaisempaa vähemmän. Työvoimakoulutuksen osuutta supistettiin ja määrärahaa suunnattiin tukityöllistämiseen kunnille, kuntayhtymille ja yksityiselle sektorille.

Pk-yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden rahoitus lisääntyi selvästi edellisestä vuodesta. Myös maatilojen investointirahoitus kasvoi. Ilahduttavaa oli sukupolvenvaihdojen sekä navetta- ja maatilojen muiden investointien määrän kasvu.

Hämäläinen kulttuuriympäristö lammashakoinen on maaseutumatkailun vetovoimatekijä. – Kuva: Ari Lindqvist.

Tekes-rahoitusta nuorten yritysten hankkeisiin

Tekes-rahoitusta saatiin Hämeeseen yhteensä noin 9,9 miljoonaa euroa – rahoitus laski selvästi edellisen vuoden tasosta. Positiivista oli, että rahoituksesta noin 40 % käytettiin nuorten, alle 6 vuotta toimineiden yritysten hankkeisiin. Rahoituksesta merkittävä osa meni työelämän kehittämiseen liittyviin hankkeisiin, joihin osallistui lähes 600 työntekijää.

Maaseudun kehittämisessä painopisteinä uusiutuva energia ja maaseudun yritystoiminta

Maaseudun kehittämiseen ELY-keskus käytti rahoitusta hieman edellistä vuotta enemmän. Maaseudun kehittämisen painopisteinä olivat uusiutuva energia ja maaseudun yritystoiminta sen eri muodoissa. Rahoitusta olisi ollut käytettävissä enemmänkin, mutta tukikelpoisia hakemuksia ei tullut vireille riittävästi.

Maaseutuohjelman hankerahoitus eteni tavoitteiden mukaisesti ja yritysrahoitus lisääntyi jonkin verran edellisestä vuodesta. Rahoitusta olisi ollut käytettävissä enemmänkin, mutta tukikelpoisia hakemuksia ei tullut vireille riittävästi. Paikallisilla Leader-toimintaryhmillä oli hankkeisiin vähemmän rahaa käytettävissään kuin edellisenä vuonna, ja ryhmät saivat hanke- ja yritysrahoituksensa hyvin käytetyksi.

Maatilojen kuivuri- ja lämpökeskusinvestoinnit kasvussa

Maatilojen sukupolvenvaihdoksiin sekä investointeihin myönnettiin viime vuonna rahoitusta yhteensä 14,9 miljoonaa euroa. Sukupolvenvaihdokset säilyivät aikaisempien vuosien tasolla. Kuivureiden ja lämpökeskusten investoinnit lisääntyivät 50 prosentilla edellisestä vuodesta. Myös kotieläintalouden tuotantorakennusten investoinnit olivat lievässä kasvussa erityisesti maidontuotannossa ja lammastaloudessa.

Kalanjalostuksen ja kalan tukkukaupan rahoitus supistui

Hämeen ELY-keskuksen kalatalouden rahoitusta käytettiin vuonna 2012 vajaat 1,5 milj. euroa. Rahoitus kohdistui Hämeen ohella myös Pirkanmaalle. Rahoitus väheni edelliseen vuoteen verrattuna kolmanneksen. Tämä johtui kalanjalostuksen ja kalan tukkukaupan rahoitukseen käytettävissä olevien rahoituskehysten niukkuudesta. Myös alkutuotantoa olisi ollut mahdollista tukea, mutta hakemuksia oli vähän. Kalavesien hoidon ja vapaa-ajan kalastuksen rahoitus pysyi suunnilleen aiemmalla tasolla. Hämeen maakunnat ja Pirkanmaa säilyttivät asemansa johtavina vapaa-ajankalastuksen maakuntina.

Ympäristöinvestoinnit lisääntyivät

Ympäristön tilan parantamiseen käytettiin rahoitusta lähes 3 miljoonaa euroa. Rahoitusta kohdennettiin vesihuoltohankkeiden sekä vesien suojelun ja hoidon toteuttamiseen, metsien vapaaehtoiseen suojeluun sekä rakennusperinnön säilymiseen. Kanta-Hämeessä rahoituksen turvin edistettiin mm. Forssan seudun vesihuollon järjestämistä. Ympäristöhankkeina toteutettiin myös öljysäiliöriskien tunnistamiseen ja ehkäisemiseen liittyvää hanketoimintaa.

Taantuma vaikeutti työllistämistoimien toteuttamista

ELY-keskuksen ja TE-toimistojen yhteiset työllisyystavoitteet eivät taantuman jatkumisen vuoksi täysin toteutuneet. Vaikeasti työllistettävien määrään liittyvä tavoite saavutettiin, mutta esimerkiksi työttömyyden kestoon liittyvä tavoite – työttömyyden katkaisu alle kolmessa kuukaudessa – jäi sekä kaikkien työttömien että nuorten työttömien osalta saavuttamatta. Työttömien sijoittaminen palkkatuella yrityksiin ei yritysten vaikeasta suhdannetilanteesta johtuen onnistunut täysin tavoitteen mukaisesti.

ELY-keskuksen toiminta kehittyi myönteisesti

Vertailutietojen mukaan Hämeen ELY-keskus toimi vuonna 2012 kohtuullisen kustannustehokkaasti. Päätösten teossa ja maksatuksessa käsittelyajat olivat maan parhaimmista. ELY-keskuksen ja palvelujen tunnettuudessa asiakkaiden keskuudessa on sen sijaan edelleen parantamisen varaa.

Asiakkaiden tyytyväisyyttä maatilojen valvontaan selvitettiin kuluneen vuoden aikana. Selvityksen mukaan asiakkaat olivat varsin tyytyväisiä itse valvontatapahtumaan ja valvojien käytökseen. Kehittämisen varaa näyttäisi olevan lähinnä asiakirjojen selkeydessä sekä valvonnan tulosten kertomisessa.

Myös TE-toimistojen palvelun laatua arvioitiin. Työntekijä-asiakkaiden arvio saamastaan palvelusta laski hieman edellisestä vuodesta, mutta oli edelleen varsin hyvällä tasolla. Työnhakija-asiakkaiden antamat arviot palveluista paranivat sen sijaan edellisestä vuodesta.

ELY-keskuksen oman henkilöstön sairastavuus väheni ja tyytyväisyys työyhteisön toimintaan parani toimintamäärärahojen niukkuudesta ja tiukoista tuottavuusvaatimuksista huolimatta. TE-toimistoissa oli vuoden 2012 aikana käynnissä iso muutosprosessi, kun viisi alueen toimistoa yhdistettiin yhdeksi Hämeen TE-toimistoksi. Muutoksen seurauksena työtyytyväisyys TE-toimiston henkilökunnan keskuudessa laski hieman edellisestä vuodesta, mutta säilyi kuitenkin varsin hyvällä tasolla.

Hämeessä vaalitaan niin pohja- kuin pintavesiäkin. – Kuva: Heini-Marja Hulkko.

Hämettä kehitetään hankkeilla

Hämeen ELY-keskus toteuttaa osaltaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikkaa. Toiminta perustuu EU:n rakennerahastoista myönnettävään tukeen, johon aina liitetään myös kansallista rahoitusta. ELY-keskus on merkittävä EU-rahoituksen myöntäjä ja alueen kehittäjä.

ESR-hankkeissa kohderyhminä muun muassa nuoret ja maahanmuuttajat

Euroopan sosiaalirahaston rahoitusta myönnettiin Hämeen maakuntiin lähes 9 milj. euroa. Vuoden 2012 aikana käynnissä oli 105 ESR-rahoitteista hanketta. Hankkeiden painopisteitä olivat yrittäjien yhteistyön ja osaamisen lisääminen sekä työllisyyteen liittyvät teemat.

Esimerkkejä käynnistyneistä hankkeista ovat Heinolan seudun kuntien Heinola Resort 2012–2014 -hanke, jonka tavoitteena on alueen yrittäjien yhteistyön lisääminen ja elinkeinopalvelujen kehittäminen; Hämeen ammattikorkeakoulun eTour-hanke, jossa selvitetään mobiilisovellusten käyttöä ja käyttömahdollisuuksia matkailun kehittämisessä sekä Hämeen ammattikorkeakoulun ulko-

maalaisten opiskelijoiden työllistymistä Suomeen tukeva PAJATSO-hanke.

Hämeen ELY-keskus vastaa myös valtakunnallisesta luovien alojen yritystoiminnan kasvun ja kansainvälistymisen kehittämisohjelmasta. Tässä ohjelmassa oli käynnissä 13 hanketta.

Uusia ympäristöhankkeita EAKR-rahoituksella

Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) rahoitusta osoitettiin viime vuonna aiemmasta poiketen myös Päijät-Hämeessä ympäristöhankkeisiin, mikä mahdollisti mm. koko ELY-keskuksen alueen kattavan, öljysäilöriskien torjuntaan liittyvän TANKKI-hankkeen sekä mekaanisten ja kemiallisten järvikunnostustoimien rahoittamisen.

EAKR-rahoitusta käytettiin vuonna 2012 entiseen tapaan myös yritysten toimintaympäristön kehittämishankkeiden rahoitukseen. Hankkeilla edistettiin mm. yritystoiminnan edellytyksiä ja alueelle sijoittumista Forssassa, Lahdessa ja Heinolassa sekä edistettiin Lahden tiede- ja

yrittäjä Oy:n Protomo-yrittäjäkehittämön käynnistymistä. Pääosa EAKR-rahoituksesta käytettiin kuitenkin yrityskohtaisiin investointi- ja kehittämishankkeisiin.

ELY-keskus toteutti myös joitakin EU-hankkeita itse

ELY-keskus toimii joissakin tapauksissa myös itse hanketoiminnan toteuttajana. Syynä on useimmiten se, että toiminnalle ei sen luonteesta johtuen ole löydettävissä muuta luonnollista toteuttajaa tai hanke liittyy olennaisesti ELY-keskuksen toimintaan. Vuonna 2012 meneillään oli viisi itse toteutettavaa hanketta.

Pohjavesialueiden rakenne- ja pohjavesiselvitys

Hankkeen tavoitteena on selvittää pohjavesialueiden geologista rakennetta ja pohjavesiolosuhteita Forssassa, Jokioisilla ja Humppilassa. Saadun tutkimustiedon avulla voidaan alustavasti määrittää mahdolliset uudet vedenot-

tokohteet sekä tarkistaa pohjavesialueiden rajauksia. Tietoa voidaan jatkossa hyödyntää maankäytön suunnittelussa, pohjavedensuojelussa sekä pohjavesialueilla sijaitsevien riskien vaikutusten arvioinnissa. ELY-keskus hyödyntää hankkeen tuloksia mm. tarkistaessaan pohjavesialueiden rajauksia ja ohjatesaan maankäytön suunnittelua.

Uusiomateriaalien ja kalliokiviainesten käytön esteet

Hankkeessa selvitetään syyt luonnonsoraa korvaavien materiaalien käytön vähäisyydelle Kanta- ja Päijät-Hämeessä. Hämeessä otetaan luonnonsoraa enemmän kuin minkään muun ELY-keskuksen alueella. Luonnonsoraa korvaavien materiaalien eli kalliokiviaineksen ja uusiomateriaalien käyttö puolestaan on ollut suhteellisen vähäistä. Projekti on esiselvitys, jossa tunnistetaan uusiomateriaalien ja kalliokiviainesten esteitä ja laaditaan suunnitelma alueellisesti voitettavissa olevien esteiden purkamiseksi.

Harjut ovat tärkeitä pohjaveden muodostumisalueita. Soranotto on niille vakava uhka. – Kuva: Eija Isomäki.

Hämeen ELY-keskuksen VIRVE-hanke edistää pk-yritysten kasvua ja kansainvälistymistä. – Kuva © Tekes, Pasi Hytti.

VIRVE-kehittämishjelma

Hankkeen tavoitteena on pk-yritysten kasvun ja kansainvälistymisen edistäminen sekä yritysten johdon ja avainhenkilöstön osaamisen kehittäminen. Painopisteitä ovat omistajanvaihdosten edistäminen ja HYVÄ-hankkeeseen liittyvä hoito- ja hoiva-alan yritysten kehittäminen. Lisäksi projektin tavoitteena on laajentaa ja monipuolistaa meriteollisuuden ja siihen verkottuvien yritysten liiketoimintaa.

Kestävää kasvua Hämeeseen strategisella ennakkoinnilla

Hankkeen tarkoituksena on kehittää strategisen ennakkoinnin toimintamalli, jonka avulla tuetaan Hämeen ELY-keskuksen ja sen yhteistyökumppanien kestävään kasvuun liittyviä innovaatiovalmiuksia alueen kilpailukyvyyn edistämiseksi. Lisäksi hankkeessa kehitetään ELY-keskuksen elinkeino- ja ympäristövastuualueiden yhteistyötä

ja synergioita sekä integroidaan kestävään kasvuun liittyvää ennakointia osaksi asiantuntijoiden ja johdon työtä.

Benchmarking on Contaminated Sites (BECOSI)

Hanke keskittyy kolmeen pilaantuneisiin maa-alueisiin liittyvään aihe-alueeseen: maankäytön suunnitteluun, riskiestintään ja tiedottamiseen. Hankkeessa keskitytään kokemusten ja tiedon vaihtoon sekä yhteistyöhön. Hankkeessa kehitetään hyviä käytäntöjä ja työkaluja pilaantuneiden maiden viranomaistyön, maankäytön suunnittelun ja riskiestinnän tueksi. Suomesta hankkeesta ovat mukana SYKE ja Hämeen ELY-keskus. Ruotsista projektiin osallistuvat Itä-Göötanmaan lääninhallitus ja Motalan kaupunki. Virosta partnereina ovat Tallinnan kaupunki ja Viron ympäristövirasto. Latviasta mukana ovat Latvian ympäristö-, geologian- ja meteorologian keskus sekä Vidzemen alueen maankäytön suunnittelusta vastaava viranomainen.

Huoli resursseista kasvaa

ELY-keskuksen väki vähenee ja ikääntyy

Hämeen ELY-keskuksen henkilöstömäärä ja henkilötyövuosimäärä vähentyivät vaikuttavuus- ja tulokselisuusohjelman edellyttämällä tavalla. Vuodesta 2010 toimintamenomomentilta palkkauksensa saaneiden henkilötyövuosimäärä on vähentynyt 7,8 henkilötyövuodella (5 %). Vuonna 2013 henkilöstön vähentyminen jatkuu eläköitymisen seurauksena.

Vuoden 2012 aikana Hämeen ELY-keskuksessa työskenteli 179 henkilöä – 20 vähemmän kuin vuonna 2011. Heistä naisia oli 116 ja miehiä 63. Henkilöstön keski-ikä nousi ja vuoden 2012 lopussa se oli 48,9 vuotta.

Määrärahat vähenivät, mutta taantuma vähensi kysyntääkin

Hämeen ELY-keskuksella oli vuonna 2012 käytettävissä määrärahoja yhteensä noin 121 miljoonaa euroa, mikä oli 1,4 miljoonaa euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Talousarviovuoden 2012 määrärahaa oli käytettävissä 110 miljoonaa ja edellisiltä vuosilta siirtynyttä määrärahaa 11 miljoonaa euroa.

Määrärahoja siirtyi vuodelle 2013 yhteensä 12,4 miljoonaa euroa, mikä on noin 2 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2011. Talousarviovuoden 2012 määrärahoja käytettiin yhteensä 97 miljoonaa euroa, mikä oli noin 5 miljoonaa euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Merkittävimmät ELY-keskuksen käyttämät määrärahat ovat työ- ja elinkeinoministeriöntöydyttämisen-, koulutus- ja erityismenot -momentilta, jonka osuus määrärahoista oli 34,7 %.

Visio

Hämeen ELY-keskus on johtava Hämeen kestävän kasvun ja hyvinvoinnin edistäjä.

Arvot

ELY-keskusten arvoja ovat: asiakaslähtöisyys, osaaminen, yhteistyö ja avoimuus.

Toiminta-ajatus

Edistämme alueellista kehittämistä hoitamalla valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä Kanta- ja Päijät-Hämeen maakunnissa ja eräitä erikoistumistehtäviä myös toimialueensa ulkopuolella.